

Forum for Natur og Friluftsliv - Sør-Trøndelag

Sandgata 30, 7012 Trondheim
Tlf.: 94109461 E-post: sor-trondelag@fnf-nett.no

Ørland kommune
postmottak@orland.kommune.no

Trondheim, 22. juli 2016

Uttalelse om kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder i Ørland kommune

Forum for Natur og Friluftsliv er et samarbeidsnettverk for naturvern- og friluftslivsorganisasjoner som i Sør-Trøndelag består av elleve organisasjoner med over 33 000 medlemskap. FNFs organisasjoner arbeider for å fremme tilrettelegging for friluftsliv, stier og fiskeplasser, samt å motivere til økt deltakelse i mange typer friluftsliv, som jakt og fiske, turgåing, sykling, padling, vandring, skigåing og studier av ulike artsgrupper.

FNF Sør-Trøndelag har ikke detaljert lokalkunnskap om området, men vil i bidra med noen generelle betraktninger og innspill, og tildels en støtteerklæring til kommunens viktige arbeid med dette. Vi oppfordrer kommunen til god oppfølging i etterkant av kartleggingen, og håper at våre innspill kan være til nytte.

Friluftsliv

Friluftsliv er en samling av aktiviteter med svært stor oppslutning. Ni av ti sier at de er interessert i friluftsliv¹. Friluftsliv skaper mye fysisk aktivitet og dermed bedre folkehelse, det er dessuten den gruppe av aktiviteter som størst potensial å nå ut til enda flere, i alle aldre fra barn til eldre. Spesielt friluftsliv i nærområdet er et viktig lavterskeltak som aktiviserer grupper som er lite fysisk aktive. To tredeler av befolkningen sier at om de skal bli mer aktive er det fysisk aktivitet i naturen de er interessert i å begynne med eller gjøre mer av².

Hvor viktige naturområdene er for folkehelsen og trivsel blir ofte glemt når man skal avklare arealsaker. De fleste er enige i at vi trenger mer friluftsliv for å kutte sykehusutgiftene, men når man diskuterer hvor et nytt boligfelt eller industriområde skal plasseres er det friluftslivets anlegg som man ofte tar først. Å bevare og opparbeide attraktive friluftsliv- og turområder er et av de viktigste folkehelseiltakene. Det er ikke bare når friluftslivsområder forsvinner at det har en effekt på hvor mye vi går på tur, men når det kommer nye inngrep i et område blir opplevelsen redusert. Den reduserte opplevelsen kan gjøre at man ikke kommer seg ut like ofte, naturopplevelsen og rolige omgivelser er en av de viktigste motivasjonsfaktorene for å komme seg ut i naturen³.

Det er derfor positivt at et satsningsområde er å bevare og utvikle turmulighetene i nærområdet, men dessverre ser vi ofte at slike formuleringer i lite forpliktende planer ofte må vike for andre interesser. Som følge av en kartlegging av friluftslivsområdene er det ikke bare viktig at man har en plan som sier at man skal bevare turområder, men at man også følger den.

1 TNS Gallup 2012
2 Synnovate oktober 2010
3 Synnovate 2009

Vår vurdering av kommunens kartlegging

Vi mener Ørland har gjort en god kartlegging og verdsetting av friluftsområder. Noen kategorier anbefalt i miljødirektoratets veileder er ikke registrert i Ørland:

NT Nærturterreng
MA Marka
KL Jordbrukslandskap
TM Store turområder med tilrettelegging
TU Store turområder uten tilrettelegging

Det er store jordbruksområder på Ørland, og lite natur gjenstår på land, men kommunen har desto mer langs kysten. Selv om det ikke finnes friluftsområder av f.eks. typen *Nærturterreng*, bør man se om det er mulig å opprette dette på lengre sikt og avsette arealer på kartet.

Jordbrukslandskap blir i friluftsmeldingen⁴ fra mars i år omtalt som viktig for friluftslivet nær der folk bor, slik at også dette bør synliggjøres der det er egnet for turgåing og annet friluftsliv.

Nedenfor trekker vi fram noen tema som er viktige å følge opp i forbindelse med og i etterkant av kartleggingen. Dette er generell informasjon, og kanskje passer ikke alt for deres kommune.

Folkehelse

Det er viktig å arbeide for de norske friluftinteressene slik at de bidrar til god livskvalitet og bedre helse i befolkningen. Friluftsliv er et svært viktig bidrag for folkehelsen, og må sikres de nødvendige ressurser for å ivareta og utvikle sin posisjon.

Kjente og intakte naturområder er en forutsetning for friluftsliv. Naturen er under press fra mange formål. Natur og grønne områder har en viktig egenverdi og at samlet belastning på naturverdier og friluftsliv må alltid vurderes når inngrep i naturområder planlegges.

Friluftsliv skal være en mulighet for alle som bor i Norge, og fortsatt være en del av det enkle naturvennlige friluftsliv som ivaretar norske tradisjoner og landets kulturarv.

Kartlegging av friluftsområder bør derfor sikre at folk med forskjellige behov, heriblant funksjonshemmede og de som er dårlige til bens, lett kan finne ut hvilke arealer de kan benytte.

Vedlikehold

At det er populært å gå tur er gledelig, men det forutsetter at stinettet i marka og nærområdene utvikles og vedlikeholdes. Der det er mange aktive brukere av marka kan stinettet komme i dårlig stand. Flere innbyggere, flere syklistere og økt nedbørsmengde kan raskere føre til slitasje, slik at både drift og investeringsmidler er desto viktigere. Det er nødvendig å reparere ødelagte stier, oppgradere noen til dagens og fremtidens bruk, og sørge for økt kapasitet på løpende vedlikehold. Eventuelle etterslep ved forfall må tas inn igjen. En bør derfor kontinuerlig kartlegge og synliggjøre disse behovene.

Øvrige tiltak i forbindelse med kartlegging

Gjennom kartlegging av friluftsområder kan og bør man sikre allmenn tilgang til arealene som er egnet til utøvelse av friluftsliv, inkludert slikt som kulturlandskap og sjøen/strandsonen. Friluftsloven og allemannsretten må ligge til grunn. Det er også viktig at kartene blir lett tilgjengelig for befolkningen. Kartlagte naturområder legges inn i Naturbase, men bør også være lett tilgjengelig på kommunens nettsider.

Muligheter for jakt, fiske og annen høsting bør fremheves, slik at befolkningen lettere kan benytte seg av naturens ressurser, og inspireres til dette. Opplysninger om rettigheter, fiskekort, kontaktinformasjon til grunneiere/rettighetshavere osv. kan med fordel komme frem og bør oppdateres jevnlig, selv om det er den enkeltes ansvar å sette seg inn i hva som er tillatt og innhente nødvendige tillatelser.

4 Meld. St. 18 (2015–2016)

Store turområder uten tilrettelegging (TU), særlige kvalitetsområder (SK) og andre arealer med relativt inngrepsfri natur gir mulighet for egne typer naturopplevelser og friluftsliv, og er blitt sjeldnere. Gjennom kartlegging synliggjøres disse, og også behovene for å bevare dem bør komme tydelig fram. Nærturterreng (NT) og grønncorridorer (GK) benytter man oftere i hverdagen, og kan kreve spesielle tilrettelegginger (skilting, opparbeiding etc.) og mer vedlikehold, noe som også bør synliggjøres. Disse er viktige for å inspirere og lede folk til å gå fra der de bor og videre ut i gode friluftslivsområder. Slike kan også fungere som økologiske korridorer for spredning og utveksling av biologisk mangfold, herunder vilt. I strandsonen (SS) kan fremkommeligheten være utfordrende av geologiske årsaker og som følge av utbygging/stengsler, slik at det er viktig å synliggjøre eventuelle forbedringsbehov.

Befolkningen og besluttede myndigheter bør få informasjon om hvor viktig det er å benytte natur- og friluftslivsområdene bærekraftig; det vil si på en slik måte at de er like verdifulle for fremtidige generasjoner. Kartlegging av friluftsområdene forutsetter også en god kartlegging av naturverdiene, i form av viktige naturtyper, arter på rødlisten osv., slik at man på best mulig måte kan kombinere friluftsliv, opplevelser og bevaring av naturverdier. Informasjon om hensyn og fornuftig bruk kan med fordel også synliggjøres når kommunen tilgjengeliggjør resultatene av kartleggingen.

Friluftsområder sikres best gjennom allemannsretten og friluftsløven, men statlig sikring er også et alternativ. De friluftsområder som er egnet for og har behov for statlig sikring bør synliggjøres gjennom kartleggingen. Gjennom ordningen med statlig sikring av friluftslivsområder kan staten bevilge midler til oppkjøp/erverv, sikring og tilrettelegging, men kommunen har ansvaret for drift og vedlikehold. På denne måten kan kommunen oppnå bevaring og tilrettelegging av enda flere viktige friluftslivsområder.

Vi fremhever Turskiltprosjektet og bruk av Spillemidler (fra Norsk Tipping) til friluftsliv som spesielt viktig. Gjennom kartlegging og verdsetting av friluftsområder utfordres kommunene til å utarbeide egne sti- og løypeplaner, for økt tilgang til friluftsanlegg i gangavstand fra boområder og institusjoner. Utvalgte friluftsanlegg bør være tilrettelagt for alle, jf. prinsippene om universell utforming. Spillemidler blir i all hovedsak brukt til organisert idrett i form av bygningsmasse og anlegg, mens tilrettelegging for friluftsliv og vedlikehold av turstier dessverre ofte blir nedprioritert. Dette kan kommunen selv endre på.

Bit-for-bit-nedbygging og fragmentering er blant de største truslene mot naturen og mulighetene til å utøve friluftsliv. Det er viktig å ha oversikt over også utfordringene som kan være til hinder for friluftsliv og bevaring av naturområder. Kartlegging av friluftsverdier kan og bør derfor også vise hva som allerede er gått tapt, eller hva som trues av nedbygging og omregulering, slik at befolkningen og besluttede myndigheter blir gjort kjent med dette.

Kartlegging og verdsetting av friluftsområder er svært viktig, og FNF er glade for at kommunen gjennomfører dette, men håper også at potensialet for flere turområder kan økes og kartlegges. Det vil skape bedre grunnlag for friluftslivsaktiviteter og dermed også bidra til å bedre folkehelsen. Det er et mål i seg selv at alle typer turområder får det fokus de fortjener. Vi oppfordrer til å bruke denne kartleggingen til å synliggjøre ikke bare mulighetene, men også behovene som finnes for å best mulig ivareta og benytte natur- og friluftslivsområdene. For Ørland kommune kan det være spesielt viktig å på sikt skape mer turterreng på land, samtidig som det tilrettelegges best mulig for å benytte og ivareta strandsonen og sjøen best mulig.

Uttalelsen støttes av: FIVH-Trondheim, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Norges Jeger og Fiskerforbund i Sør-Trøndelag, Norsk Botanisk forening Trøndelagsavdelinga, Norsk Ornitologisk Forening avdeling Sør-Trøndelag, Sykkelistenes Landsforening, Trondhjems Kajakklubb, Trondhjems Turistforening og Trondheim Turmarsjforening.

Erik Brenna
Fylkeskoordinator
FNF Sør-Trøndelag